

ONTWIKKELINGSPLAN LANDSCHAPPELIJKE ELEMENTEN

Gemeente Someren

Project 4: Beekdal van de Vleutloop

Datum: 9 november 2001
Project: 119-4
Status: Definitief
Opdrachtgever: Gemeente Someren

VOORWOORD

Door het college van Burgemeester & Wethouders van de Gemeente Someren is opdracht verstrekt aan Ingenieursbureau Van Nierop voor het opstellen van een ontwikkelingsplan van landschappelijke elementen.

Het Ontwikkelingsplan landschappelijke elementen stimuleert de inpassing van nieuwe elementen in het landschap. Het plan bouwt hiermee voort op de visie en de acties die in het landschapsbeleidsplan (Heidemij, 1997) worden genoemd. Inmiddels is de visie echter aan herziening toe op basis van nieuwe ontwikkelingen. Te denken valt hierbij aan de Reconstructie, de gebiedsvisies, natuurdoelenkaart en het Streekplan. Deze nieuwe ontwikkelingen zijn in het ontwikkelingsplan meegenomen en beschreven. Het rapport is zodanig ingedeeld dat het bestaat uit een hoofddocument waarin het beleid beschreven wordt en een 10-tal projectdocumenten waarin de acties worden uitgewerkt.

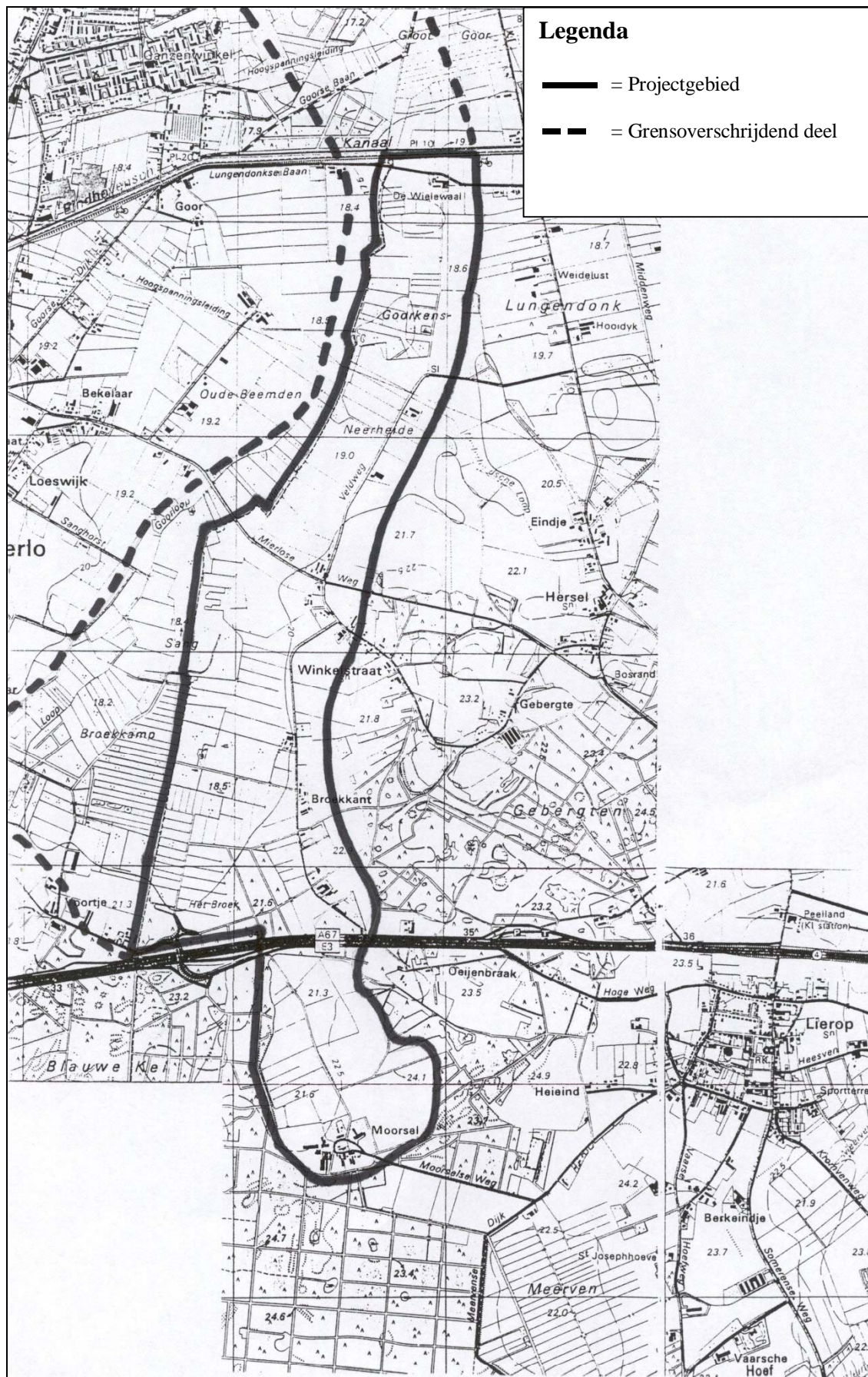
Gelijktijdig met dit plan werd door bureau van Nierop het “Beheerplan Landschappelijke Elementen” opgesteld. Dit plan behandelt het reguliere beheer van landschappelijke elementen (bermen, sloten, zandwegen, singels, houtwallen en lanen).

Voor dit project werd een begeleidingsgroep opgesteld, bestaande uit: J. Truijen en M. van der Els. Het rapport werd opgesteld door dhr. L. van Nierop en C. Zoon. Ingenieursbureau Van Nierop is een ieder die heeft bijgedragen aan het tot stand komen van dit rapport dankbaar voor de medewerking.

Eersel, 9 november 2001

Bureau van Nierop
B. Rythoviusdreef 6a
5561 TD Riethoven
e-mail: info@bureauvannierop.nl
Website: www.bureauvannierop.nl
Telefoon: 0497-535400

PROJECT 4 BEEKDAL VAN DE VLEUTLOOP

Figuur 1 Project 4 Beekdal van de Vleutloop

Begrenzing

Dit gebied is het Somerense deel van het stroomgebied van de Goorloop en de Vleutloop, dat verder in Mierlo en Helmond ligt. De oorsprong van de oostelijke stroomtak ligt bij Moorsel. Via het Broek en Sang loopt het vrij brede dal langs het oude Winkelstraat naar Neerheide en Goorkens, waar het water bij hoeve de Wielewaal in het Eindhovens Kanaal gepompt wordt. Vroeger liep de beek onder het kanaal door via Groot Goor naar Helmond.

HUIDIGE SITUATIE

Huidige natuurwaarde en landschapswaarde

Dit beekdal in het noordwesten van de gemeente op de grens met Mierlo wordt gekenmerkt door een zeer kleinschalig landschap met veel kleine natte bosjes in een slagenstructuur loodrecht op de beek. Het vormt een geheel met de Broekkamp aan de Overakkerse loop en de Goorloop aan de Mierlose zijde. Het brede dal loopt naar het noorden door in het Goor bij Helmond. De Vleutloop ontspringt bij de boerderij Moorsel, een oude ontginning. Het grondgebruik is grotendeels grasland op de lage beekdalbodem, op de hogere gronden is er ook tuinbouw en akkerbouw. De Veldweg en de Broekkant zijn verharde wegen op de hoge dalrand. De bermen van deze wegen zijn soortenrijk en vrij schraal. In het noorden ligt er geen weg op de dalrand. Aan de dalrandwegen staan de boerderijen. Het dal zelf is geheel onbebouwd. Tussen Moorsel en Winkelstraat gaan de hoge gronden snel over naar beboste heide van de Gebergten. Het gebied is niet erg veel veranderd sinds 1890.

In het dal komen enkele zeer soortenrijke natte natuurgraslandjes voor, zowel bij Broekkant als bij Goorkens - Neerheide. Deze liggen ingeklemd tussen nat bos, dat ook een rijke moerasondergroei heeft van Elzenbroekbos. Opvallend is het aantal vlinders en libellen bij deze plaatsen. De kwaliteit van de bosranden en singels in het hoge overgangsgebied naar de Gebergten is matig. Deze staan onder grote druk van de landbouw (ploegen, spuiten van bestrijdingsmiddelen).

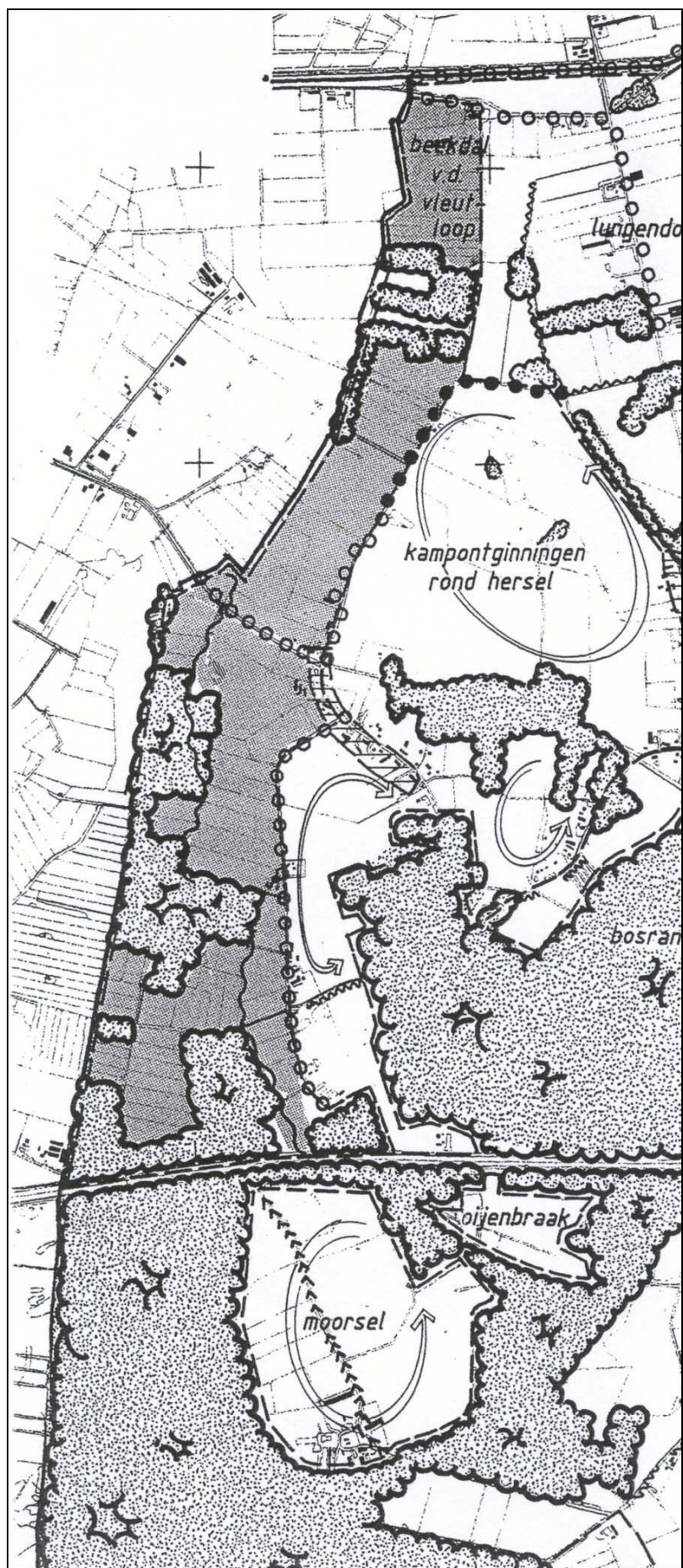
De waterhuishouding is nog niet optimaal ingericht voor de aanwezige natuurwaarden. Met name in de Goorkens - Neerheide is in het voorjaar zichtbaar dat de sloten de natuurbossen en natuurgraslanden draineren, door een landbouwgericht laag peil. In dit gebied is vrij sterke kwel zichtbaar (ijzerneerslag en Dotterbloemen). In het Broek is de afstand van bosjes tot de sloten wat groter en het drainerende effect waarschijnlijk minder.

Reeds geplande ontwikkelingen (overheidsbeleid, gemeentebestuur)

Het gehele Broek tussen gemeentegrens en Gebergten is aangewezen als reservaatgebied. Daardoor kunnen zowel hoge als lage gronden geheel verworven worden. Datzelfde is gedaan aan de Mierlose kant van de grens. De laagste percelen zijn aangewezen als nat schraalland reservaat of natuurbos. Aan weerszijden van de Broekkant is het landbouwgebied op de dalrand tot aan de Gebergten en Winkelstraat aangewezen als reservaat Bloemrijk grasland.

Figuur 2 Situatie 1890

Figuur 3 Landschapsbeleidsplan

Daardoor kan een compleet natuurlandschap ontstaan van beek tot zandduinen. Bij Neerheide is het dal gedeeltelijk als reservaatgebied voor bloemrijk grasland en nat schraalland aangewezen. De broekbosjes en schraalgraslanden bij Goorkens zijn als geïsoleerd reservaat aangewezen alsmede een hoekje beheersgebied voor bloemrijk grasland. Het noordelijk deel nabij de Wielewaal heeft geen natuurstatus. Ten noorden van het Eindhovens Kanaal zijn de bossen als natuurbos aangeduid, maar zijn geen reservaten o.i.d. begreemd.

Bij Moorsel is alleen het lage beekdal aangewezen als beheersgebied (en een klein hoekje reservaatgebied) ten behoeve van bloemrijk grasland.

In het Landschapsbeleidsplan is het dal geheel aangegeven als zoekgebied voor de aanleg van kleine landschapselementen, behalve bij Moorsel. De hoge gronden zijn aangegeven als cultuurhistorisch waardevolle akkergebieden, zoals geheel Moorsel.

In het bestemmingsplan geeft de gemeente bij verwachte ontwikkelingen aan dat het beekdal natuurgebied en agrarisch gebied met verweven natuur wordt. Het gehele reservaatgebied wordt aangemerkt als zoekgebied voor nieuwe natuur, ook het akkergebied tussen de Broekkant en de Gebergten. Rond Winkelstraat op de dalrand, wordt gezocht naar mogelijkheden voor aanleg van landschapselementen. Dit geldt ook voor de overige agrarische gronden bij Goorkens in het beekdal. Op de hoge landbouwgronden bij Neerheide en bij Moorsel is normale agrarische ontwikkeling voorzien. Het gehele gebied bij Moorsel is onderdeel van de recreatieve ontwikkelingszone ten westen van Lierop. Dit geldt ook voor de hoge gronden tussen de Broekkant en Gebergten. De gemeente geeft aan dat de oude gehuchten Winkelstraat en Moorsel behouden dienen te blijven.

Huidige bestemmingen

Het hele beekdal heeft de aanduiding hydrologisch waardevol. Bestaande bossen en natuurgraslandjes hebben de bestemming natuurgebied, de landbouwgronden tussen de bossen de bestemming agrarisch gebied met natuurwaarden.

Alle overige gronden in het dal hebben de bestemming agrarisch gebied met abiotische waarde. De hoge gronden buiten het dal aan de oostzijde hebben de bestemming agrarisch gebied met landschappelijke waarden (cultuurhistorisch). Bij Goorkens is daaraan de aanduiding beslotenheid toegevoegd.

ONTWIKKELINGSVISIE

Gewenste ontwikkeling vanuit het Landschapsbeleidsplan en recent onderzoek

Het overheidsbeleid beperkt de ontwikkeling van natuur en landschap in Goorkens, door een deel niet als reservaat of beheersgebied te begrenzen. Het gemeentebestuur maakt hier wel een structurele positieve ontwikkeling mogelijk.

In het Koepelplan van de Reconstructie wordt dit gemeentebestuur verder ondersteund, door de lage landbouwgronden als GHS landbouw (Goorkens - Wielewaal) en de hoge gronden bij Neerheid als AHS landschap aan te duiden (zie figuur 12 hoofddocument). Ten zuiden van de Veldweg zijn alle gronden bovendien onderdeel van de grote RNLE (Strabrechtse heide). Het is duidelijk dat het waterpeil meer gericht zal moeten zijn op de natuurwaarden in het gehele beekdal. Alleen dan kan invulling gegeven worden aan de wens voor waterberging in het beekdal. Voor de beperkingen die dat oplevert is bij de Broekkant en Neerheide meer dan voldoende compensatie mogelijk (beheersovereenkomsten uit Programma Beheer).

In Goorkens ontbreekt deze mogelijkheid voor één perceel weiland van 8 ha. Deze zou alsnog voor beheersovereenkomsten aangemeld moeten worden, zodat de waterhuishouding tot in de Goorkens geoptimaliseerd kan worden. Voor het noordelijk deel bij de wielewaal zal gezocht moeten worden naar middelen om de water en natuurdoelen in te passen in het bestaande melkveebedrijf.

Aanleg en herstel van landschapselementen is in het gehele beekdal gewenst. Het stoppen van de achteruitgang van landschapselementen in beekdal en in de zone naar de Gebergten toe is van belang.

Recreatieve ontwikkeling van het gebied Moorsel en de hoge gronden bij de Broekkant zal met grote terughoudendheid moeten gebeuren, om deze gave landschappen te behouden. Het gebied leent zich wel voor gespreide verblijfsrecreatie, fietsen en wandelen vanuit Lierop.

Gewenste bestemmingen

Om de bestaande waarden te beschermen in het begrensde reservaatgebied op de hoge gronden bij de Broekkant, is het zeer gewenst ook aardkundige waarden (a) en beslotenheid, bosrandzone (b) als landschappelijke waarde aan te geven. Bij Moorsel is het gewenst de hoge gronden ook de aanduiding aardkundige waarde te geven.

REALISATIE

Mogelijkheden voor subsidie

In de gehele Broekkant tot aan de Gebergten is subsidie voor maatregelen mogelijk vanuit Programma Beheer. Beheersovereenkomsten of verkoop aan de overheid behoren tot de mogelijkheden (reservaatgebied). Ditzelfde geldt voor het dal bij Neerheide en Moorsel. In de Goorkens is buiten de broekbosjes geen subsidie mogelijk om het gewenste beleid te realiseren. Het zuiden en midden tot aan de Goorkens ligt in een beoogd RNLE, waaruit naar verwachting extra middelen voort zullen komen.

Acties voor de gemeente

- 4.1 Aanmelden percelen beheers- of reservaatgebied.
- 4.2 Zoeken mogelijkheden agrarisch natuurbeheer bij Wielewaal.
- 4.3 Stimuleren natuur en landschap Moorsel.
- 4.4 Voorlichting eigenaren over Programma Beheer.
- 4.5 Stimuleren landschapselementen op rand beekdal.

Actie 4.1. Aanmelden perceel beheers- of reservaatgebied.

Om passende waterhuishouding voor de reservaten in de Goorkens op te zetten is het noodzakelijk dat stroomopwaarts liggende gronden tenminste beheersgebied worden. Beheerspakketten waarbij hoge voorjaarsgrondwaterstanden mogelijk zijn en inpasbaar in het huidige graslandbedrijf bieden uitkomst. Er is echter evenveel reden om hier voor reservaatgebied te kiezen, gezien het belang voor de Goorkens.

Actie 4.2. Zoeken mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer bij Wielewaal.

Om de GHS in het hele beekdal te beschermen is ook voor de meest noordelijke percelen tussen Goorkens en hoeve Wielewaal een aangepast beheer gewenst. Ook hier gaat het om een melkveehouderij en kan randenbeheer, landschapsbeheer of weidevogelbeheer van toepassing worden.

Actie 4.3. Stimuleren natuur en landschap Moorsel.

Het begrensde beheersgebied bij Moorsel is tevens het voormalige kleinschalige beekbovenloopje. In aanvulling op het landschapsbeleidsplan is het gewenst ook hier aanleg van landschapselementen te stimuleren. Zonder aangepast beheer zijn echter landschapselementen niet mogelijk. Voor de herkenbaarheid van het beekdal is ontwikkeling hier wel belangrijk. De middelen zijn beschikbaar. Het beheer is echter vrijwillig. Aanleg van landschapselementen is ook geen onderdeel van de beheersovereenkomsten. Wel onderhoud van bestaande elementen. De in het landschapsbeleidsplan aangeduide openheid voor geheel Moorsel is niet oorspronkelijk (zie figuur 2), maar slechts voor het oostelijk, hoge deel.

Actie 4.4. Voorlichting eigenaren over Programma Beheer.

Dit beekdal is het grootste reservaatgebied in Someren. Het is noodzakelijk om voor de reeds begrensde reservaatgebieden voorlichting op te starten. Bij verkoop gaan deze gronden naar DLG/SBB. Het is echter mogelijk tot die tijd beheersovereenkomsten af te sluiten en bestaande waarden te behouden. Wellicht is het ook mogelijk dat agrariërs of milieu coöperaties het beheer van het beekdal ter hand nemen met subsidie. Reservaatvorming is echter geen zaak die terug gedraaid kan worden. De gronden krijgen bestemming en gebruik als natuur. De bestaande particuliere reservaten in de Goorkens zijn klein. Het is van belang dat ook hier adequaat beheer plaatsvindt met de juiste subsidie.

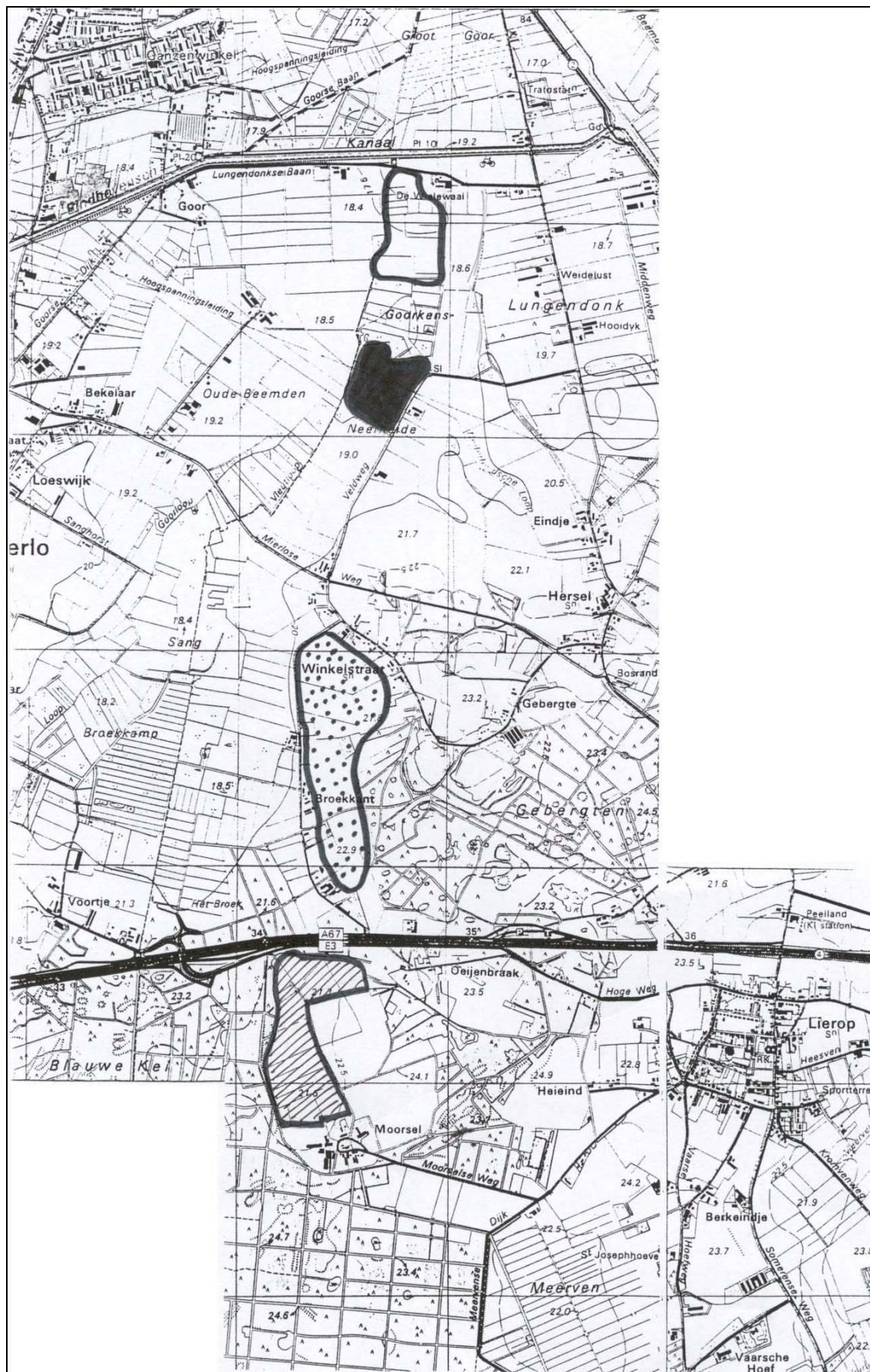
Met name de begrensde reservaten op de hoge gronden bij de Broekkant kunnen heel goed als akkerreservaat door boeren beheerd worden (zie figuur 4). Dit zijn ook oude akkers en ze zouden dat moeten blijven (zie figuur 2). Aankoop door DLG is dan niet nodig.

Actie 4.5. Stimuleren landschapselementen op rand beekdal.

Bij Goorkens is het gewenst om de beekdalrand te behouden, middels duurzame beplanting. De bestaande particuliere bosjes en singels en zandweg kunnen met subsidie in stand gehouden worden. Het particuliere bosje aan de Neerheidse loop ligt op de punt van een oude zijdal en dient behouden te blijven, mogelijk kunnen hier in samenwerking met waterschap en particulieren aanvullende beplantingen op de oude dalranden aangelegd worden.

De Veldweg is een vrij nieuwe dalrandweg, maar wel karakteristiek en zou beplant kunnen worden met bomen, zoals de Broekkant nu ook is. Daarmee wordt duidelijk weergegeven dat het een nieuwe landschapslijn is. Dit is een taak voor de gemeente. Op de hoge gronden bij Broekkant dient de beschikbare subsidie gebruikt te worden voor behoud van singels, zandwegen en bosranden. Gekoppeld aan natuurgericht akkerbeheer en of randenbeheer kan de achteruitgang van deze elementen gestopt worden.

Openheid dient hier wel behouden te blijven. Dus geen ongebreidelde nieuwe aanleg van beplantingen.

Figuur 4 Actie 4.1- 4.4

Figuur 5 Actie 4.5